

ИНСТИТУТ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ НИШ

Тел: 018 4226-448, 4226-384; Факс: 018 4225-974; Поштански фах 39
Адреса: Булевар Др Зорана Ђинђића 50, 18 000 Ниш; Република Србија
www.izjz-nis.org.rs; Жиро рачун: 840-605-667-34; ПИБ: 100668630

Број: _____

Датум: _____

DIREKTORU

ZDRAVSTVENE USTANOVE

PREDMET: Краће подсећање на правилно попуњавање обрасца POTVRDA O SMRTI

Poštovani/a,

U interesu je svih nas, zdravstvenih radnika, da podaci koji se generišu u zdravstvenoj delatnosti budu što je moguće precizniji. Stoga smo pripremili kraće i duže podsećanje na principe pravilnog popunjavanja i dostavljanja POTVRDE O SMRTI i IZVEŠTAJA O OBDUKCIJI. Istovremeno, sumirali smo naša dosadašnja zapažanja u obradi potvrda o smrti i dali pregled karakterističnih primera, kako biste mogli da, lekare svoje zdravstvene ustanove, blagovremeno o tome obavestite i stručno prodiskutujete.

ORGANIZACIJA IZDAVANJA I DOSTAVLJANJA POTVRDE O SMRTI

Potvrda o smrti izdaje se po službenoj dužnosti ili na zahtev lica koje je po zakonu dužno da prijavi činjenicu smrti. Potvrdu o smrti izdaje :

- a) **zdravstvena ustanova** – za svako lice lečeno i umrlo u toj zdravstvenoj ustanovi ;
- b) **nadležni doktor medicine za stručno utvrđivanje vremena i uzroka smrti** umrlih van zdravstvene ustanove.

Potvrda o smrti izdaje se u **tri istovetna** primerka. Jedan primerak zadržava zdravstvena ustanova, odnosno, nadležni doktor medicine za stručno utvrđivanje vremena i uzroka smrti umrlih van zdravstvene ustanove, a dva primerka se prosleđuju **matičaru** od kojih on jedan (uz obrazac DEM-2) dostavlja organu nadležnom za poslove statistike.

Izuzetno, ako je nemoguće odmah upisati podatak o uzroku smrti, zdravstvena ustanova – lekar treba to da učine naknadno i da ove podatke dostave nadležnom matičaru najkasnije u roku od **pet dana** od izdavanja Potvrde o smrti, odnosno po prijemu zahteva od matičara.

Podaci u Potvrdi o smrti **su poverljivi**, pa sva lica koja rukuju obrascima u kojima su sadržani ovi podaci moraju da ih čuvaju kao **službenu tajnu**.

Po prijemu Potvrde o smrti, matičar kontroliše da li su upisani svi odgovori. Ukoliko ustanovi da Potvrda o smrti ne sadrži odgovore na sva pitanja, **traži dopunu ovih podataka od izdavaoca Potvrde**.

Statistika obrasce DEM -2 i Potvrdu o smrti prosleđuje nadležnom zavodu /institutu za zaštitu zdravlja radi kontrole. *Institi /zadodi za zaštitu zdravlja podetke iz konrolisanih i ispravljenih Potvrda unose u softver POTVRDA O SMRTI .*

UPISIVANJE DIJAGNOZA UZOKA SMRTI (NEPOSREDNOG, PRETHODNOG I OSNOVNOG KAO I DRUGIH ZNAČAJNIH STANJA, BOLESTI I POVREDA KOJE SU DOPRINELE SMRTI I ŠIFRIRANJE ISTIH, A PREMA DEFINICIJAMA IZ MKB-X) JE OBAVEZA LEKARA KOJI POPUNJAVA POTVRDU. ISTO JE I SA ODREĐIVANJEM POREKLA SMRTI, KAO I ZAHTEVA ZA OBDUKCIJOM.

POPUNJAVANJE POTVRDE O SMRTI (druga strana)

Potvrda o smrti popunjava se za SVE SLUČAJEVE SMRTI, bez obzira na starost umrlog. Potvrda popunjava i za **živorođenu decu** koja su umrla neposredno posle rođenja, ali NE I ZA MRTVOROĐENU DECU. Za mrtvorodjenu decu popunjava se Prijava rođenja radi upisa u matičnu knjigu rođenih.

Poleđina Potvrde o smrti popunjava se na sledeći način :

2. Poreklo smrti

Odgovor se daje zaokruživanjem **samo jedne šifre** . Odgovor može biti prirodna (šifra 1), nasilna (šifra 2) i neutvrđeno (šifra 3). Ukoliko je odabrana šifra 1 (prirodna smrt), potrebno je uneti podatak da li se radi o nezaraznoj (šifra 1) ili zaraznoj bolesti (šifra 2).

Ukoliko je odabrana šifra 2 (nasilna smrt), kao odgovor na naredno pitanje moraju biti zaokružene ili šifra 3 (tražena sudskomedicinska obdukcija) ili šifra 4 (tražena sudskomedicinska obdukcija, ali je leš oslobođen obdukcovanja). Ovo proizilazi iz zakonom propisane obaveze lekara da prijavi svaku sumnju na nasilnu smrt (bez obzira na to da li se radi o samoubistvu, zadesu ili ubistvu) nadležnom sekretarijatu unutrašnjih poslova, odnosno teritorijalno nadležnom sudu koji jedini imaju zakonom utvrđeno pravo da naredne vršenje sudskomedicinske obdukcije ili pak da leš oslobode vršenja obdukcije. U poslednjem slučaju, ukoliko sud oslobađa leš obdukcije, dužan je da to učini u pisanoj formi, donoseći odgovarajuće rešenje.

3. Da li je tražena obdukcija

Odgovor se daje zaokruživanjem **samo jedne šifre** . Odgovor može biti ne (šifra 1), da -klinička (šifra 2), da -sudsko -medicinska (šifra 3) i da -leš je oslobođen obdukcije po rešenju suda (šifra 4).

Za lica umrla u toku lečenja u stacionarnoj zdravstvenoj ustanovi može se odabrati odgovarajuća šifra od 1 do 4.

Za lica umrla van zdravstvene ustanove, lekar koji vrši pregled umrlog – mrtvozorac može odabrati šifru 1, 3 ili 4.

Ukoliko je leš oslobođen obdukcije, pored šifre 4 na liniji se upisuje naziv suda koji je takvo rešenje doneo i broj rešenja .

Ako je odgovor na ovo pitanje šifra 2 (da -klinička obdukcija) ili 3 (da -sudsko - medicinska obdukcija) potrebno je popuniti prvi deo **Izveštaja o obdukciji** koji se odnosi na opšte podatke umrlog lica i, zajedno sa kadaverom, proslediti na obdukciju. Ostale podatke iz **Izveštaja o obdukciji** popunjava obducent i dostavlja nadležnom statističkom organu.

PODACI O NASILNOJ SMRTI

1. Poreklo nasilne smrti

Odgovor se daje zaokruživanjem **samo jedne šifre koja se odnosi na određeno poreklo nasilne smrti** koja se razvrstava na : nesrećni slučaj – zades (šifra 1), samoubistvo (šifra 2) i ubistvo (šifra 3), već prema tome koje su okolnosti dovele do smrti .

Odgovor “**ostalo** ” (šifra 4) odnosi se na : povrede nanesene pri legalnim intervencijama milicije i drugih izvršilaca zakona , uključujući i vojsku na dužnosti (u toku hapšenja ili pokušaja hapšenja prekršilaca zakona , sprečavanja nereda , pri održavanju reda i drugim zakonskim akcijama zakonite egzekucije , uključujući i izvršenje smrtne kazne), povrede nastale zbog ratnih operacija , komplikacije usled medicinskog i hirurškog lečenja , kao i dogadjaje sa neutvrđenim poreklom nasilne smrti.

2. Vreme događaja (prema anamnestičkim podacima) koji je izazvao nasilnu smrt

Kao odgovor na ovo pitanje daje se podatak **o vremenu kad se događaj desio**, a ne kada je smrt nastupila, jer između ova dva momenta može postojati i duži vremenski razmak .

Odgovor na ovo pitanje obuhvata dva podatka: a) Dan, mesec, godinu i vreme (čas i minut) kada se događaj desio. Ovde treba upisati, na primer, 15. 02. 2004. u 22.15^h.

b) Dan u nedelji. Treba upisati, na primer, nedelja, ponedeljak itd.

3. Mesto događaja

Odgovor na ovo pitanje odnosi se na **identifikaciju mesta događaja** koji je u krajnjem doveo do nasilne smrti. Zavisno od mesta događaja (kuća, fabrika, saobraćajnica, reka itd.), zaokružuje se odgovarajuća šifra .

4. U trenutku događaja umrli je bio

Odgovor na ovo pitanje označava **aktivnosti umrlog lica u vreme kada se desio događaj** koji je u krajnjem doveo do nasilne smrti. Zavisno od navedene aktivnosti (u toku obavljanja posla, u toku obavljanja sportske aktivnosti, korišćenja slobodnog vremena), zaokružuje se odgovarajuća šifra .

1. Uzrok smrti

Podaci o uzroku smrti unose se :

1) Za umrla lica koja su bila lečena

a) Ukoliko je smrt nastupila u toku lečenja u stacionarnoj zdravstvenoj ustanovi – na osnovu podataka iz medicinske dokumentacije (istorije bolesti) ili na osnovu obdukcionog nalaza ukoliko je vršena obdukcija (klinička ili sudskomedicinska).

b) Ukoliko je smrt nastupila van zdravstvene ustanove – na osnovu medicinske dokumentacije (zdravstvenog kartona i dr.) i nalaza ustanovljenog pregledom leša, a ukoliko je vršena obdukcija, na osnovu obdukcionog nalaza.

2) Za umrla lica koja nisu bila lečena, a za koje su na pitanje 2 zaokružene šifre 2 ili 3 (Da ili Neutvrđeno) - podatke o uzroku smrti popunjava lekar ovlašćen od strane skupštine opštine (mrtvozornik), bez medicinske dokumentacije, a na osnovu pregleda leša.

Zdravstvene ustanove polikliničkog tipa, kod kojih se umrli lečio pre smrti, prilikom upisivanja podataka o uzroku smrti u Lekarski izveštaj treba da upišu u karton bolesnika podatak o tome da je lice umrlo, kao i uzrok smrti i da karton izdvoje iz kartoteke živih.

Dvadeseta Svetska zdravstvena skupština je još 1967. definisala uzroke smrti koji se unose u lekarski izveštaj o uzroku smrti kao "sve one bolesti, bolesna stanja ili povrede koje su do smrti dovele ili su joj doprinele kao i okolnosti nesrećnog slučaja ili nasilja zbog kojih su takve povrede nastale". Cilj je definicije da obezbedi da se sve relevantne informacije registruju i da overilac ne odabere za upisivanje neka stanja a da druga odbaci.

Definicija ne sadrži simptome i načine umiranja, kao što su prestanak rada srca ili prestanak disanja.

(Međunarodna klasifikacija bolesti, Deseta revizija, Knjiga 2, Savezni zavod za zaštitu i unapređenje zdravlja, Beograd, 1996. 6 Ib.) Pitanje o uzroku smrti formulisano je u skladu sa obrascem lekarskog izveštaja o uzroku smrti koji je prihvatila i preporučila Svetska zdravstvena organizacija. Ovaj obrazac sastoji se iz dva dela koji su označeni sa **I** i **II**. U prvi deo obrasca (**I**) unose se bolesti vezane za događaje koji su neposredno doveli do smrti i ovaj deo podeljen je na tačke a), b) i v).

Prvi deo (I)

a) Neposredni uzrok smrti

Neposredni uzrok smrti je ona bolest ili stanje ili povreda, koja je poslednja delovala: npr. "coma uraemica" kod "adenoma prostatae", "hemoptoe" kod "TBC pulmonis", "peritonitis diffusa" kod "ulcus perforans" ili "thromboembolia pulmonum" kod "fractura femoris" nakon saobraćajne nezgode.

Ako postoji **samo jedna bolest** ili jedno stanje ili povreda koja je dovela do smrti, tada se podatak upisuje pod a).

Ako ima više bolesti (ili stanja), tada se pod a) upisuje ono stanje koje je **bilo terminalno**, a koje je proisteklo iz osnovne bolesti ili povrede.

b) Prethodni uzrok

Kada pored neposrednog uzroka smrti postoji još jedno stanje koje je proisteklo iz osnovne bolesti ili povrede, a koje nije neposredno izazvalo smrt, to se stanje smatra intermedijarnim uzrokom smrti i upisuje se pod b).

v) Osnovna bolest ili povreda

Stanje koje je izazvalo bolest ili stanja navedena pod a) i b).

To je bolest ili povreda koja je otpočela niz bolesnih stanja koja su direktno dovela do smrti ili okolnosti nesrećnog slučaja ili nasilja koji su prouzrokovali smrtnu povredu.

Pri upisivanju uzroka smrti lekar mora biti siguran u **logičku povezanost odgovora na sva tri potpitanja** u odnosu na etiologiju i hronološki red. Na primer: kod "adenoma prostatae", koji je osnovna bolest upisana pod (v), "retentio urinae" bilo bi napisano pod (b), a "uraemia", kao neposredni uzrok smrti, pod (a).

Kod "tifus abdominalis", kao osnovne bolesti pod (v), "perforatio intestini" bilo bi pod (b), a "peritonitis diffusa" pod (a) itd.

Ako je u pitanju nasilna smrt, pod **v**) se upisuju okolnosti koje su dovele do povrede (**odnosno spoljni uzrok povrede**), pod **b**) **povreda** koja je nastala usled navedenih okolnosti, a pod a) neposredni uzrok smrti, koji je proistekao iz povrede. Na primer: a) "bronchopneumonia bilateralis", b) "vulnus incisum", v) "suicidium" ili a) "thromboembolia pulmonum", b) "fractura femoris", v) "gaženje automobilom na pešačkom prelazu".

Drugi deo (II)

Druga značajna stanja, bolesti i povrede koje su doprinele smrti

Posle popunjavanja prvog dela pitanja, upisuju se i druga značajna stanja koja su doprinela nastupanju smrtnog ishoda, ali nisu bila povezana sa povredom, oboljenjem ili stanjem koje je prouzrokovalo smrt. To su najčešće hronična oboljenja koja su smanjila prirodnu otpornost organizma ili su nepovoljno uticala na tok osnovne bolesti. Na primer: pod I, TBC pulmonis– osnovna bolest, a pod II Diabetes mellitus, druga bolest koja je nepovoljno delovala na tok tuberkuloze ili pod I, Atherosclerosis cerebri, a pod II Alcoholismus.

2. Da li je umrli bio lečen od bolesti od koje je umro

Šifra 1 "da" se zaokružuje samo ako je umrlom bila pružena stručna pomoć lekara u vezi sa bolešću ili povredom koja je dovela do smrti, bez obzira na to da li je lice bilo lečeno u zdravstvenoj ustanovi ili van nje.

Šifra 2 "ne" se zaokružuje za lice koje uopšte nije bilo lečeno ili nije bilo lečeno od bolesti ili povrede koja je dovela do smrti.

Šifra 3 "neutvrđeno" se zaokružuje za lice za koje lekar ne može da utvrdi da li je bilo lečeno od bolesti ili povrede koja je dovela do smrti.

3. Ko je dao podatke o uzroku smrti

Odgovor se daje zaokruživanjem **samo jedne šifre** navedene u listiću.

Odgovor može biti: ordinirajući lekar (šifra 1), mrtvozornik na osnovu uvida u medicinsku dokumentaciju (šifra 2), mrtvozornik bez uvida u medicinsku dokumentaciju (šifra 3) i obducent (šifra 4).

4. Podaci o uzroku smrti dati su iz :

Podaci o uzroku smrti daju se iz zdravstvene dokumentacije.

Ako je umrli bio lečen ambulantno ili u kući, zaokružuje se "a" i upisuje **šifra zdravstvenog kartona** doma zdravlja ili poliklinike, a ako je bio lečen u bolnici, onda se zaokružuje "b" i upisuje **broj istorije bolesti** vođene u bolnici. Ako je vršena obdukcija leša, bilo patološkoanatomska bilo sudska, uzrok smrti treba upisati iz **obdukcionog nalaza**. U ovom slučaju se zaokružuje "v" i upisuje se broj obdukcionog nalaza.

Ako ne postoji prethodno navedena zdravstvena dokumentacija, a lekar koji izdaje potvrdu o smrti može doći do bilo koje druge medicinske dokumentacije, upisuje njen broj i zaokružuje "g".

U slučaju kad u zdravstvenoj organizaciji nema dokumentacije na osnovu koje bi se mogao dati podatak o uzroku smrti, zdravstvena ustanova je dužna da, umesto podataka o uzroku smrti, u odgovoru matičaru naznači da umrli nije bio lečen ("Nije bio lečen u ovoj zdravstvenoj ustanovi") i to overi potpisom i pečatom.

Overa podataka u Lekarskom izveštaju

Lekar koji upisuje podatke o uzroku smrti u Lekarski izveštaj potvrđuje smrtni ishod, upisuje tačan datum i čas kada je to uradio i overava tačnost unetih podataka svojim potpisom, **FAKSIMILOM** i pečatom zdravstvene ustanove u kojoj radi.

PODACI O UMRLOM ODOJČETU (popunjavaju se samo za odojčad do 30 dana starosti)

1. Telesna masa na rođenju

Telesna masa na rođenju je prva masa ploda ili novorođenog deteta izmerena neposredno posle rođenja i izražena u gramima.

Podatak se preuzima iz medicinske dokumentacije. Na primer, upisuje se 3500gr. U slučaju da ne može da pribavi odgovor na ovo pitanje, kao i za nahoče, lekar će kućice ostaviti nepopunjene.

2. Telesna visina na rođenju

Telesna visina na rođenju je prva visina ploda ili novorođenog deteta izmerena neposredno posle rođenja i izražena u centimetrima.

Podatak se preuzima iz medicinske dokumentacije. Na primer, upisuje se 56cm. U slučaju da ne može da pribavi odgovor na ovo pitanje, kao i za nahoče, lekar će kućice ostaviti nepopunjene.

3. Gestaciona starost

Trudničko doba ili trajanje trudnoće računa se u danima ili nedeljama trudnoće (gestacije). Meri se od prvog dana poslednjeg normalnog menstrualnog ciklusa. Podatak (izražen u nedeljama) se preuzima iz medicinske dokumentacije. Na primer, upisuje se 37. U slučaju da ne može da pribavi odgovor na ovo i za nahoče, lekar će kućice ostaviti nepopunjene.

4. Datum rođenja majke umrlog odojčeta

Upisati dan, mesec i godinu rođenja majke u za to predviđene "kućice".

5. Najviša završena škola majke umrlog odojčeta

Isto kao pitanje 10 za umrle .

6. Aktivnost majke umrlog odojčeta

Isto kao pitanje 11 za umrle .

UZ OVAJ DOPIS ŠALJEMO VAM I LIFLET KOJI MOŽETE UMNOŽITI PREMA BROJU LEKARA.

Unapred zahvalna na saradnji,

U Nišu,

03.02.2015.god

Dr Svetlana Stević

NAČELNIK

Centra za informatiku i biostatistiku u zdravstvu

Prof. dr Zoran Milošević

DIREKTOR

Instituta za javno zdravlje Niš

Prof. dr Branislav Todorović